

SLÅTTER PÅ GÄRDESUDDEN

Hösten 1996 tog Boo Miljö- och Naturvänner initiativ till ett långsiktigt naturvårdsarbete för den öppna marken på Gärdesudden i Kummelnäs mellan Lövbergaviken och Kummelnäsviken. Marken, som tidigt varit odlad jordbruksmark, höll på att växa igen, framför allt med asp och björk. Syftet med föreningens arbete var att genom kontinuerliga träd- och slyröjningar återfå större delen av den öppna marken på Gärdesudden, en sammanhängande ängsmark rik på örter, som gynnar insektslivet. Nacka kommun påbörjade restaurering den övre öppna marken 2019.

Röjningsarbete 1996 - 2016

Först måste asparna tas bort och i november 1996 låg punkten ”Röjarfest på Gärdesudden” första gången som en arbetsdag inlagd på föreningens höstprogram. Engagerade föreningsmedlemmar kallades till Gärdesudden utrustade med såg och yxa, kniv och spade för att ringbarka aspar och gräva upp aspskott. Ringbarkningen innebar att asparna successivt dog och kunde fällas utan alltför kraftig efterföljande rotskottbildning. Det blev starten på över trettio ”röjarfester”, ofta både vår och höst, under åren 1996 - 2016. Vandringar och holkdagar med uppsättning och holkrensning anordnades.

Slåtter från 2001-2025

Sommaren 2001 kunde den första lieslåttern genomföras under rubriken ”Slåtterfest på Gärdesudden” i föreningens vårprogram. Marken på Gärdesudden är kommunägd mark och ett skötselavtal tecknades mellan Nacka kommun och föreningen angående föreningens ansvar för slåttern av den nedre delen av ängsmarken. Slåtter har sedan dess anordnats av föreningen varje sommar fram till och med 2025. Från och med 2026 sköter Nacka kommun slåttern av hela den öppna marken, både den övre och den nedre.

Datum för slåttern valdes för att begränsa spridningen av gräsfloran, hundkäx, *Anthriscus sylvestris*, och stormåra, *Galium album*, som annars lätt tar över och konkurrerar ut många blommande växter.

För att inte göda ängsmarken räfsades det slagna höet upp. På senare år byggdes såväl hässja som krakor för torkning av höet.

Slåtter sommaren 2012.

Sommaren 2018 torkades höet på krakor.

Från vänster Bengt-Olov Rydow, Ingela Johansson och Per Kvarnfors.

Blommande örter och insektsliv

Den slåttade ängsmarken inklusive den torrare öppna marken i ängens förlängning västerut innehåller ett 100-tal olika blommande arter. Genom mångfalden arter som jungfrulin, vit fetknopp, mandelblom, brudbröd, johannesört och tjärblomster gynnas också insektslivet.

Gärdesudden hyser flera rödlistade insektsarter. Beroende av ängsmarken är en ängsskinnbagge, *Deraeocoris trifasciatus*, som hittats på ek vid torrbacken, och en strit, *Mocydiopsis parvicauda*. Den senare är starkt hotad (EN) och Gärdesudden var tidigare dess enda kända lokal i Sverige.

Gärdesudden blir naturreservat

År 2003 föreslogs Gärdesudden skydd som naturreservat och i april 2010 blev Gärdesuddens naturreservat antaget. Ängsmarkens värden jämsides med den äldre skogens värden var starka skäl till reservatsbildningen.

Enligt skötselplanen i reservatsföreskrifterna ska de öppna markerna utökas för att förbättra villkoren för rödlistade arter. Kända hotade arter i området är knutna till öppen mark och träd såsom apel och ek vid öppen mark. Nacka kommun har med detta syfte under senare år gjort gallringar i den övre delen, som följt de gamla dikena från den tid när marken odlades som åker. En större gallring har också gjorts i den södra slänten ner emot odlingslotterna och Lövbergaviken för att ge ängen bättre ljusexponering. Insatserna kommer att följas upp med ytterligare åtgärder av kommunen.

Blommande örter lockar fjärilar, humlor, bin och andra insekter.

På bänkbordets träyta landar ofta insekter. Här en svartoxe, hane, och en ihoprullad gräsulvslarv, augusti 2015.

2021 efter kommunens röjningar för att utvidga ängsmarken i den övre delen.

Bilder från "Slätterfester på Gärdesudden".

Slätter sommaren 2012.

Rast vid slättern 2012.

Paddan räddades från lieskären vid slättern 2015.

Slätter sommaren 2016.

Hässjning sommaren 2017.

Krakor sommaren 2018.

Bilder från "Röjarfester på Gärdesudden"

Asparna står tätt i april 2002.

Ringbarkning i februari 2005.

Ringbarkning i den övre delen i april 2013.

Fällning av ringbarkade döda aspar i april 2013.

Endast ett antal stora asparna står kvar efter arbetet i april 2013.

Bilder från "Holkdag på Gärdesudden" i oktober 2013.

Per Kvarnfors får hjälp vid uppsättningen av holkarna, Kerstin Coulianos håller i stegen på bilden i mitten.

Boo i oktober 2021, rev i mars 2026.

Text Kerstin Lundén Foto Per Kvarnfors, Kerstin Lundén m fl